

እቲ አዝዩ ዝበርቶዎ ካይሊ

ኣጲር መወከሲ ንዘይጎነጸዎ ቃልሲ ኣብ ኤርትራ

ብ መሪሕነት ሰውራ ፈንቅል እተዳለዎ

መጋቢት, 2019

መጽተዊ

ን ኤርትራውያን ሰውራ ሓድሽ አምር አይተነን። ኤርትራውያን ን 30 ዓመታት አንጻር መግዛእቲ ኢትዮጵያ ብረታዊ ሰውራ አካይድና ናጽነትና ዝጨበጥና ህዝቢ ኢና። እቲ ታሪኽ ነዊሕ ክኸውን ይኽእል 'ዩ : ኣብ ናይ ታሪኽ መዛግብቲ 'ውን ብቀሊሉ ክርከብ ስለዝኽእል : ኣብዚ ምትንታን አየድልን። ከም ኩሉ ኣብ ዓለም እተራእየ ብረታዊ ሰውራታት፡ ሰውራ ኤርትራ 'ውን : ንህዝቢ ኤርትራ ናጽነት ድኣ እምበር ሓርነት ከጎናጽፎ አይካኣለን። ንመግዛእቲ ኢትዮጵያ ዝርድኦ ዝነበረ ቋንቋ ብካላሽን ምድሳቕ ስለዝነበረ : ኣብቲ እዋን እቲ ጎንጻዊ አገባብ ቃልሲ ቁትዕ ኔሩ ክበሃል ይከኣል 'ዩ። ድሕሪ ናጽነት ግን : እቲ አካይዳ ክቕየር ኔሩዎ። ኢሳይሳ ግና ባህርያቱ ክቕይር አይመረጸን። 'ዒም ዝበለ ይትሓጎም' ዝብል ጭርቶ ተሓንጊጦ። ከምቲ ኣብ ሜዳ ዝለመዶ ንኹሉ ፍልልያት(ዘይምርድዳኣት) ብጎንጽ ክፈትሖ ሃቂት። ምስ ጎረባብቲ ጎንጽ፡ ምስ ዜጋታት ጎንጽ። በቃ ጎንጽ፡ ጎንጽ፡ ጎንጽ. . ። ጎንጽ ግና ነባሪ ፍታሕ አየምጽእን 'ዩ። ህዝቢ ኤርትራ ናጽነቱ ብሓይሊ ብረት ዳኣ ይጎናጽፍ እምበር፡ ኣብ መጠረሽታስ ብረፈረንዱም(ዘይጎንጻዊ አገባብ) 'ዩ ን ናጽነቱ ሓንሳብን ንሓዋሩን መኸተምታ ጌሩሉ። ብረፈረንዱም(ዘይጎንጻዊ አገባብ) መኸተምታ እንተዘይግበረሉ ኔሩ። አምሓራ ምስ ጊዜ ሓይሊ ምስ ደለቡ 'ኤርትራውያን ን ኤርትራ ብሓይሊ 'ዮም ካብ ኢትዮጵያ ፈልዮማ፡ ሕጂ ድማ ብቐልጽምና ክንመልሳ ኢና' ኢሎም ናብ መጠረሽታ ዘይብሉ ውግእ መጽተዊና ኔሮም። ናጽነትና ብድምጺ ህዝቢ ወይ ብረፈረንዱም(ዘይጎንጻዊ አገባብ) ሳላ ዝተረጋገጸ፡ ሉአላዊት ኤርትራ ንሓዋሩ ክትነበር 'ያ።

ቅድሚ ሰርሒት ፈንቅል ናይ 1990፡ ህዝባዊ ግንባር ነቶም ኣብ መርሒነት ተኾይጦም ንጹሃት ተጋደልቲ ዘሕቐቐ ዝነበሩ ጓናት ወይ Trojan Horses እንተዝፍንቅሎም ኔሩ፡ ናጽነት ኤርትራ ኣብ መጠረሽታ 70ታት ምተጋህደ ኔሩ። ከምኡ ስለዘይተገብረ ግና ናጽነትና ንልዕሊ 10 ዓመታት ተመጢጦ። ዘየድሊ ብ ዓሰርተታት ኣሸሓት ዝቐጸር ክቡር ሂወት 'ውን ክፈልና።

እምብአር : ነዚ መጽነቲና ኢሳይሳ ምፍንቃል ጊዜኡ ኣኹሉ 'ሎ። ስለዚ ኢና ድማ ነዚ ዘይጎንጻዊ ምንቅስቓስ ህዝቢ 'ሰውራ ፈንቅል' ኢልና ሰሚናዮ ዘሎና።

በዚ ኣጋጣሚ፡ ኩሉ ህዝቢ ኤርትራ ኣብ ምፍንቃል 'ዚ ውልቀ-መላኹ፡ ኢደይ ኢድካ ኹብልን ነዚ ዘይጎንጻዊ ምንቅስቓስ ህዝቢ ክድግፎን ንላቦ።

ዘይጎንጸዊ ቃልሲ ወይ ፖለቲካዊ ኣብያ ኣንታይ ማለት 'ዩ?

ዘይጎንጸዊ ቃልሲ፡ ዘይጎንጸዊ ተቓውሞ ወይ 'ውን ፖለቲካዊ ኣብያ እናተባህለ 'ውን ይጽዋዕ 'ዩ። እዚ ኣገባብ ቃልሲ 'ዚ ንፖለቲካዊ ዕላማ ተባሂሉ ብንጡፍ እምቢታ ዝትግበር ፡ ተቓውሞ፣ ሕንገዳን ኢድ ኣእታውነትን ዘጠቓልል ኣገባብ ቃልሲ 'ዩ። ዘይጎንጸዊ ቃልሲ ልኡምነት(passivism) ማለት ኣይኮነን። ኣብያ ኣዝዩ ንጡፍ(active) ካብ ምዃን ዝተላዓለ ኣይንብርከኻን ብዘብል ድርኻት፡ ኮነ ኢልካ ንጨቆንቲ ዘይምእዛዝ ወይ 'ውን ምሕንጋድ ማለት 'ዩ። ዘይጎንጸዊ ቃልሲ (ፖለቲካዊ ኣብያ) ድማ እቲ ቃልሲ ዝፍጸመሉ ፖለቲካዊ ሃዋሁ፡ ኣንኮላይ እቲ ክጭብጥ ዝድለ ዘሎ ዕላማ፡ ማለት ፖለቲካዊ ስልጣን ዘጠቓለለ ኩነታት ማለት 'ዩ። ህዝቢ ሰሩዕ ሰትራተጂኣዊ ውጥናትን ሰርሒታትን ተኸትለ፡ ንምንጭታት ስልጣን ብምድኻም፡ ንማሓውራት መንግስቲ ካብ መለኻቲ መንዘቡ ንምቁጽጻሩ ናይ ዝገብር ጸዕሪ መግለጺ 'ዩ።

ነዚ ውልቀ መላኸ፡ ሰማይ ዝሰቐሎ ሓይሊ መን 'የ?

መቸም ውልቀ መላኸ ኢሳያስ፡ ነቲ ናይ ቅድሚ ናጽነት ዓመታት ሓውስካ ፡ 750 ዓመታት ዝኣክል ስልጣን ብምጭባጥ ኣብ ልዕሊ ህዝብን ሰራዊትን ከም ድላዩ ይዕንድር ኣሎ። ባህ ዝበሎ ከምድላዩ ይገብር። ንንጹሃት ኤርትራውያን ይጨዋ ፡ ይኣሰር ፡ይቐትል ፡ ይህግር . . . ወዘተ። ንኣብነት ኣብ ሚዳ ን ብዙሓት ካብ ስደት ምእንቲ ሃገርምን ህዝባምን ንክገደሉ ዝመጹ ሙሁራት ፡ ንግጉይን መላኸን ዘይዲሞክራሲያውን ኣካይዳ ኢሳይስ ስለዝነቐፉ ጥራይ፡ 'እዚኣቶም ሰለይቲን ኣዕናዊ ምንቅስቃስን እዮም፡ መንኸዕ እዮም' ኢሉ ብምጥቃን ዳርጋ ንብሙልኦም ብባርባርዊ ኣገባብ ቀቲልዎም። ገለ ገለ ምንጭታት ከምዝሕብርዎ፡ ካብ 1972-1979 ኣብ ዝነበረ እዋን ጥራይ ክሳብ 3000 ዝበጽሑ ንጹሃት ተጋደልቲ ብኸምዚ ኣገባብ ሓቓቐዎም። ብዙሓት ገዳይም ተጋደልቲ ከምዝሰማምዕሉ፡ ብዙሓት ካብቶም ኣብ ሚዳ ዝወደቁ 60,000 ዝኣክሉ ተጋደልቲ ብኸምዚ ክብ ኢሉ ዝተጠቐሰ ኣገባብ ብግፍዒ ዝሓቐቐ 'የም። ድሕሪ ናጽነት 'ውን ኩሉ ህዝቢ ይርእዮ ከምዘሎ፡ ዕንደራ ናይ ኢሳያስ ኣየቐረጸን። ኣብዚ ግዜ 'ዚ ካብ 45000-50000 ዝኣክሉ ንጹሃት ኤርትራውያን ኣብቲ እንሰሳታት ክተንብረሉ ዘይትብህግ መዳኻታት ይሳቐዩ ኣለዉ። ብሰንኪ እዚ ዘይ ኤርትራዊ ሰብኣይ፡ ብዙሓት ካብ መንእሰያትና ኣብ ፍቐዶ ሲናይን ሚዲተራንያን ባሕርን ይሃልቁ ኣለዉ። ብዙሓት ኣሓትና ብእልፊ ዘይረብሑ ጀልፋፋት በደዊን ይዕመጹ ኣለዎ። ገጠራት ባዲመን ክተማታት ጸምይወን። እቲ ዝርዝር ጸብጸብካ ዝውዳእ ኣይኮነን። ኣብ መጠረሽታ ድማ ፡ እንሆ ነታ ከቢድ ዋጋ ከፊልና ዝረኽብና ሃገርና "ኣብ ዘይተርክብዎ ከብሐ ሰቐለዎ ክኸይድ እዩ" "ከም ሶማሊ ክገብራ 'የ' ይብለና። ወረ ሕጅስ ሕንኽ ከይበለ ንሃገርና ኤርትራ ናብታ መቐላዊት ዓዱ ኢትዮጵያ ንክጸንብራ ተገሁ ይሰርሕ ኣሎ።

ኢሳያስ ማዕረ ክንደይ 'የ ሓያል? እግዚኣብሄር ዝፈጠሮ ሰብ ድዩ ኸ? ወይስ . .

ነዚ ክብ ኢሉ ዝተጠቐሰ እክይ ተግባራት ኢሳያስ ግና መን እዩ ዘተግብሮ? ንዝብል ሕቶ "ኢሳያስ 'የ' ዝብል ግሩህ መልሲ መቸም ናይ መብዘሕትና ኤርትራውያን 'የ። ከምዚ እንተኾይነስ ፡ ኣንታ እዚ ኢሳያስ እሞ ሰብ ወዲ ሰብ ኣይኮነን። ምናልባት ኣፈጥሮኡ ልዕሊ-ሰብ (supper human) ከይከውን? እሞ እታ ' ኢሳያስ ኣፈወርቂ . . . ተኻላኻላይ ታንኪ . . .' እትብል ልምድቲ ደርሬ ሃገርና 'ውን ከምዘላታ ሓቂ 'ያ? እሞ ሃገርናሲ . . . ኣየባትኻላን 'የ? ከምቲ ም/ሚ/ዜና ነበር ዓሊ ዓብዱ ዝበሎስ ኢሳያስ ኣፈወርቂስ ዝመውት ፍጡር ኣይኮነን ? ጋኔን እዩ እንተብልናዮ "ኸ? እስኪ ቁሩብ ኣዕመቐ ኣቢልና ንሕሰብ ኤርትራውያን ኣሕዋት፡ እዚ ኹሉስ ሓቂ 'ዶ ኾን ይኸውን? ያእ ኣይፋሉን! ሓሳት 'የ።

እምብኣር ነቲ ሓቂ ደርጉሕና ክንግረኩም፡ ኢሳያስ ከማና ፍጡር ሰብ 'የ። ኢሳያስ ከም ኩሉ ሰብ ተወሊዱ 'የ። ክነብር 'የ ሓደ ማዕልቲ ድማ ክመውት 'የ። ስለዚ ከምቲ ኣብ ሃገርና ብሰፍሓት ዝውረዩሉ ፡ ፍሉይ ዓይነት ሰብ ወይ ኣምላኽ ኣይኮነን። ኢሳያስ ተራ ሰብ እዩ።

'እሞ ኢሳያስ ተራ ሰብ እንተድኣ ኾይነ፡ ነዚ ኹሉ ክብ ኢልና ዝጠቀስናዮ እክይ ስርሓት ከመይ ጌሩ ኣተግበርዎ? ሃገር ናብ ደረጃ ጥፍኣት ከውርዳ ክሎስ ንውልቁ ድዩ ኔሩ? ንኣብነት ፡ ነቶም ኣብ ሚዳ ዘሕቐቐም ንጹሃት ተጋደልቲ፡ ባዕሉ ብውልቁ ካብ ቦታ ናብ ቦታ ኣንዳተንቃሳቐስ ድዩ ዝርኸኖም ኔሩ? ነዚ ኹሉ ፈቐድኡ ተዳጎኑ ዝርከብ 50000 መንእሰይ፡ ኢሳያስ ባዕሉ ዲዩ እንዳቐጥቀጠ ዘለፋልፎ? ንሱ ድዩ ኸ ናይቲ መዳኻታት ሓለዎ? ' ዝብሉ ኣገደስቲ ሕቶታት ክልዓሉ ናይ ግድን 'የ? እቲ መልሲ ንጹር እዩ። ህዝቢ ኤርትራ ባዕሉ 'የ ከይተረድኦ ነዚ ኹሉ እክይ ተግባራት ዘተግብሮ ዘሎ? እቲ ተንኮል ናይ ኢሳያስ ፡ ኣተግበርቲ ድማ ንሕና ኤርትራውያን ባዕልና ኢና!። 'ከመይ ጌርና ንሕና ነዚ ኹሉ እክይ ነተግብሮ ኣለና' ዝብል ሕቶ ህዝቢ ክህሉ ይኸእል 'የ። ከመይ ዝብል ለባም! እምብኣር ንኺድ . . .

ንውልቀ መለኸቲ፡ መን 'የ ስልጣን ዝህቦም?

ከም ብዓል ሃጸይ ሃይለስላሴ ናይ ኢትዮጵያ ዝኣመሰሉ ውልቀ መለኸቲ "ሞዓ ኣንበሳ ዘ-እምነገደ ይሁዱ፡ ስዩመ እግዚኣብሄር እንዳበሉ" እንዳበሉ፡ ኣምላኽ ስልጣን ከምዝሃቦም ንህዝብዚ እንዳ ኣታለሉን እንዳፈራርሁን ንውሉድ ወለዶ ኣብ ስልጣን ክጸንሑ ይሕልኑ። ኣብ ሃገርና እተመጸና 'ውን ' ንጉሰ ኣይኸሰሱ ሰማይ ሰማይ ኣይሕረሰ ' ዝብል ግጉይ ምስላ ንኢሳያስ ቀድዶቶ 'ያ። ኣብ መበል 14 ክፍለ ዘመን ዝነበረ ልዩ-ጂ ዝተባህለ ቻይናዊ ፍላጎፋ ግና፡ ንምንጨ ፖለቲካዊ ስልጣን ዲክታቶራት(ውልቀ መለኸቲ) ብኸምዚ ዝሰዕብ ጽውጽዎዮዊ ዛንታ ኣቐልል ኣቢሉ የረድኣና።

ዛንታ “ጎይታ ሀበይ”

አብ ሃጺያዊት ሃገራቶቹ፣ ሓደ ብአህባይ ዝግልገል ዓቢ ሰብአይ ነበረ። ሰባት ድማ “ጁ ጎንግ” (ጎይታ ሀበይ) ኢሎም ይጽውዕዎ ነበሩ።

እቲ ሰብአይ ንግሆ፣ ንግሆ ነተን አህባይ አብ ቅርዓቱ ይእክበንግሆ፣ ነታ ካብ ኩለን ዝግበየት ሀበይ መሪሓተን ናብ መርር ክትከይድ፣ ካብኡ ድማ ፍረታት ማእሪሪን ክመጸ ይእዘዘን ነበረ። ኩለን እተን አህባይ ካብቲ ዝማእረርኦ ፍረታት ሓደ ዕስሪት ነቲ ዓቢ ሰብአይ ይህበኦ ነበሩ። እተን ከምኡ ዘይገብራ ድማ ብዘይ ንሕስያ ይግረፋ ነበራ። እተን አህባይ ብሕሱም ይሳቕያ፣ እነተነበራ ዕሚም ክብላስ አይደፈራን።

ሓደ መዓልቲ ሓንቲ ንእሽቶ ሀበይ፣ ነተን ካልኦት አህባይ ከምዚ ክትብል ሓተተተን፡- “ነዚ ኹሉ አግራብን አቕጽልትንሲ እዚ ዓቢ ሰብአይ ባዕሉ ደዩ ተኼልዎ” እተን ካልኦት ድማ ከምዚ በላኣ፡- “አይፋሉን፣ ባዕሉ ዝበቐለ እዩ።” እታ ንእሽቶ ሀበይ መሊሳ ሓተተት፡- “እሞ ብዘይ ፍቓዱ ድሮ ፍረታታት ክንወስድ አይንእኸእልን” እተን ካልኦት ድማ ትቕብል ኣቢለን፡- “እወ ክንወስድ ንኸእል” በላ። እታ ንእሽቶ ሀበይ ቀጺላ፡- “እሞ ስለምንታይ ድኣ ጽግዕተኛታት ናይዚ ዓቢ ሰብአይ ንኸውን፣ ስለምንታይ ኩልና ነግልግሎ ኣሎና”

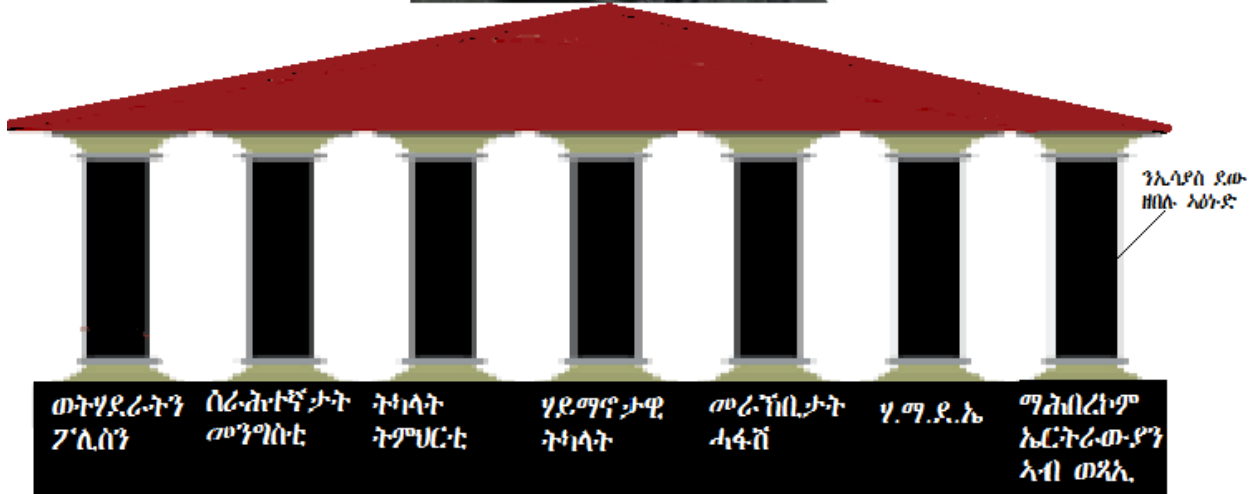
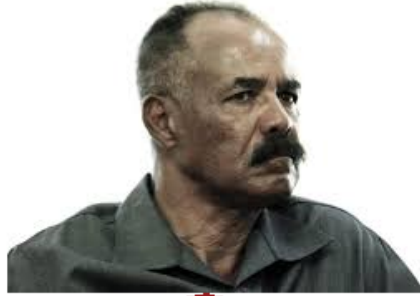
እታ ንእሽቶ ሀበይ ዘረባእ ቅድሚ ምውዳእ እተን ካልኦት አህባይ ኩለን ነቕሓን ተበራበራን።

ሽዑ ምሸት፣ እቲ ዓቢ ሰብአይ ደቂሱ ብዘራእያኦ፣ ነቲ ተሓጺረናሉ ዝነበራ ኳና አፍሪሰን፣ ነቲ አእማን ኩሉ ዓነውነው አበላኦ። እቲ ዓቢ ሰብአይ አብ መኸዘን ከዚንም ዝነበረ ፍረታት ሓዘን ድማ ሓንሳብን ንሓዋሩን ናብ ጫካታት አተዋ። እቲ ዓቢ ሰብአይ ድማ ብጥሚት ሞተ።

ዘኸበርኩም ደቂ ዓድና፣ እምብእር ንውልቀ መላሽ ኢሳያስ ዝዚ ኹሉ እክይ ስርሓት ንዓዳሉ ዘሎና ንሕና ኤርትራውያን ባዕላትና ኢና! ሃገር ነፍርሳ ዘሎና ባዕላትና ኢና! የሕዋትና ንኣሰርን ንቐትልን ዘሎና ባዕላትና ኢና! ነቶም ምእንታና ዝተቐለሱ ጉጅለ 15 ዝኣሰርናን ዝቐተልናን ንሕና ኢና! ነቶም ገበን ዘይብሎም ን 18 ዓመታት ተኣሲርም ዘለዉ ጋዜጠኛታት ኣሲርና ዘሎና ንሕና ኢና! ሕጂ ኸኣ ‘ሞ ኢሳያስ ንኤረና ናብ ኢትዮጵያ ከሰተልማ ብዕቱብ ይሰርሕ ኣሎ፣ ኣብዚ ‘ውን ተሓተትቲ ንሕና ኢና! እስኪ ካብ ታሪኽ ዘን አህባይ ገለ ንማር። እስኪ የጻንትና ንኸፈት እሞ፣ ዝዚ ዕድመ ደፊኡ ዘሎ ኣረጊት ዲክታቶር፣ ብተባር ኳና ብግው ዝበለ ድምጺ “ይኣክል! ኣገልገልቲ ናይቲ እክይ መደባትካ ኣይንኸውንን” ብምባል ዛ ናብ ውድቀት ተቐጥብ ዘላ ሃገርና ነድሕን።

ንኢሳያስ ደጊፎም ደው ኣቢሎም ዘለዉ ኣዕኑድ

ኢሳያስ ንበይኑ እንዳተንቃሳቕሰ ሰባት ክጨወ : ክኣሰር : ክቐትል ኣይኸእልን ‘ዩ። ኢሳያስ ንበይኑ እንዳተንቃሳቕሰ መጋብርያ ተንኮላቲ ዘኸንም ኣሸሓት ሰራዊት ክገፍፍን ክዕልምን ኣይክእልን ‘ዩ። ኮታስ : ንኹሉ ተንኮላት ኢሳያስ እንዳዩ ንሕና ህዝቢ ኤርትራ ኢና። እቲ ዘገርም ዝዚ ኹሉ ኣዕናዊ ተግባራቲ : ንህዝቢ ኤርትራ ኣብ 7 ዘኾና ትካላት ብምውዳብ ‘ዩ ዘተግብር። ንሕና ደገፍና ስለዘመጠናሉ ‘ዩ : ኢሳያስ ንኤርትራ ናብ ጸላም ሸኽሊብ ዘሎ። እስኪ ነተን ንሕና ብገርህና ኢሳያስ መጋብርያ ዕንወቱ ክኾንኦ ዝተኸለን 7 ትካላት (institutions) ንርእየን። ዝዘን ትካላት ‘ዚኣን ብናይ ሃገርና ኣዘራርባ ብ ኣዕኑድ ክንምሰለን ንኸእል። እዘን ንኢሳያስ ጸይረን ዘለዎ ኣዕኑድ እዘን ዝሰዕባ ‘ዩን፡-

ንውልቀ መላኺ ኢሳያስ ደጊፊን ደው ኣበለንኦ ዘለዎ ዓንድታት

1. ወትሃደራትን ፖሊስን

እዚ ዓንዲ 'ዚ ንሓይልታት ምክልኻል፡ ህዝባዊ ሰራዊት፡ ፖሊስ ሰራዊትን ትኅላት ጸጥታን ደውክል። እዚ ሓይሊ 'ዚ ናይ ህዝቢ ሓይሊ ድኣ እምበር ናይ ውልቀሰብ ሓይሊ ኣይኮነን። ከም ግቡኡ፡ እዚ ሓይሊ 'ዚ ኣብ ምክልኻልን ምዕቃብ ሉኣላውነትን ዳግመ ህንጻ ሃገርን ፡ ኣብ ምክባር ሕግን ስነ-ምግባርን ተዋፊሩ ኣገልጋሊ ሕብረተሰብ ኤርትራ ክኸውን ምተገብአ። እዚ ሓይሊ'ዚ ግና ተልእኾኡ ብምሰሓት ፡ ንተንኮላት ኢሳያስ ኣብ ምግልጋል ይርከብ። እዚ ሓይሊ'ዚ ንጹሃት ኤርትራውያን ኣብ ምጭዋይን ፡ ምእሳርን ምቕታልን ብንጥፈት ኣብ ምውሳኔ ይርከብ። እዚ ዓንዲ 'ዚ ፡ ከምቲ እተን ክብ ኢለን ዝጠቐስናዮን ኣህባይ "እምቢ" እንተዘብልሲ ውልቀመላኺ ኢሳያስ ምሃለወ ዶ ኾን? ያእ ኣይፋሉን! ከመይ ጌሩ ክህሉ። ስለዚ ሓይልታት ምክልኻል፡ ህዝባዊ ሰራዊት፡ ፖሊስ ሰራዊትን ትኅላት ጸጥታን ፡ ከምቲ ሰራዊት ግብጺ ን ሖሳኒ መባርክ ዝበሉ "ንሕና ሰራዊት ህዝቢ ዳኣ ምባር ፡ ሰራዊት ውልቀ መላኺ ኣይኮነናን" ክንብሉ ይግባእ። ህዝብኹም ፍትሒ ደልዩ ኣድማ ምስ ዝገብር ፡ ኣብ ጎኒ ህዝብኹም ኔንኩም ዝ ብወዲት ኢሳያስ ምስ ኢትዮጵያውያን(ደቂ ዓዱ) ኣብ ድርኩኺት ጥፍኣት በጺሓ ዘላ ሃገርኩም ከተድሕኑ ይግባእ። በዚ ኣጋጣሚ፡ ከምቲ ልማድኩም፡ ንውሉድ ወለዶ ዝዘከር ታሪኻዊ ሰራሕ ክትሰርሑ ትሕተቱ ኣለኩም። ንውልቀ መላኺ "እምቢ" ኢልኩም ምስ ህዝብኹም ምስ እትጽግዑ ፡ በዚ ሰራዊት ህዝቢ መኳንኩም ከተመስክሩ ኢኹም።

2. ሰራሕተኛታት መንግስቲ

እዚ ዓንዲ 'ዚ ን ኣብ ናይ መንግስቲን ትኅላት ህግደፍን ዘለዉ ሰራሕተኛታት ደውክል። ኣብዚ ዓንዲ 'ዚ ብዘተኮ ሞያን ፍልጠትን ዘኸፀቡ ኣባላት ይርከቡዎ። ዶክተር ፡ ነርሳት ፡ መሃንድሳት ፡ ናይ ተክኒክ ክኢላታት . . . ወዘተ ኣብዚ ዓንዲ 'ዚ ይጥርነፉ። እዞም ሰራሕተኛታት 'ዚ ኣብ ውልቀ መላኺ ዝህቡዎ ደገፍ ኣዘዩ ዝዘፍ 'ዩ። ኣብ ብሻን ዛራን ካልኣት ናይ ዕደና ትኅላትን ዘለዉ ክኢላታት(ሰራሕተኛታት) ኣብ ምንጥሕ ስልጣን 'ዚ ውልቀ መላኺ ተበርክትዎ ደገፍ ሓሰብኩምሉ ትፈልጡ 'ዶ? እምብኣር ንሰኻትኩም ኢሳያስ ኣብ ስልጣን ክጸንሕ ፡ ብድሕሪኡ 'ውን ወዱ ኣብራሃም ኣብ ስልጣን ክቕጽል

ብዙይ ፍላጎት ተበርክቶ ዘለኹም ደገፍ ኣዘዩ ኣዘዩ ገዚፍ 'ዩ። ሓደ ሓቂ ክንገገረኩም፣ ንሰኻትኩም ንኢሳያስ እትህብዎ ደገፍ ደው እንተተብሉ፣ እዚ ውልቀ መላኺ ምሉእ ብምሉእ ምለመስ (paralyse ምኾነ) ኔሩ። ንፋሰ ይነፍሱ ኣሎ፣ ናይ ብሓቂ ሃገራዊ ግብ-እኩም እተበርክትሉ ጊዜ 'ውን መጺኡ 'ሎ። ስለዚ ነዚ ውልቀ መላኺ "እምቢ" ኢልኩም ምስ 'ዚ ህዝባዊ ናይ ለውጢ ምንቅስቃስ ብምሕባር፣ ነዚ ውልቀ መላኺ ዓንዲ-ሕቕኡ ሰበርዎ።

3. ትካላት ትምህርቲ

መታለሊ ኢሳያስ ኣብ 90ታት "ን ኤርትራ ሲንጋፖር" ክንገብራ ኢና የእዞና ክሳብ ዝጸምም ቡተን መራኸቢታቱ ጌሩ ይጭርሕ ነበረ። ደቂ ገርሂ ልባ ኣሚንናዮ፣ ለካ ንሱስ ን ውግእ ምስ ኢትዮጵያ 'ዩ ዝዳሎ ኔሩ። ስለዚ ንትካላት ትምህርቲ ከም መጫጭሒ (incubators) ናይ ወትሃደራት ተጠቐሙለን። ኩናት ወለዑ 'ውን ኣሸሓት ኤርትራውያን መንእሰያት ኣጥፊኡ። ጽንሕ ኢሉ ነታ እንኮ የኒሸርሲቲ 'ውን ዓጽዮ። ሕጂ 'ውን ነተን መጋበርያታቱ ዝኾና ኮሌጃት 'ውን ይዓጽወን ኣሎ። እሞ ከምዚ እንዳገበረ ዳኣ ሃገር ከመይ ኢላ 'ያ ሲንጋፖር ክትከውን? ኢሳያስ ተምሃሮ፣ ወትሃደራት ኮይኖም ህዝቢ ክጭፍጭፍሉ ጥራይ 'ዩ ዝደለ። ናብ ቤት ትምህርቲ ምምልላስ ኣብዚ ጊዜ 'ዚ ጥቕሚ የብሉን ጥራይ ዘይነሳስ ንኢሳያስ ኢኹም ተደልድልዎ ዘለኹም። ስለዚ ተምሃሮ "እምቢ" እንተድኣ ኢልኩም፣ ኣብ መጻኢ ኢሳያስ ወትሃደራት የብሉን ማለት 'ዩ። ኣብቲ ዝገበር ህዝባዊ ኣድማ ተምሃሮን መምሃራንን ቀንዲ ተራ ክትጸውቱ በዚ ኣጋጣሚ 'ዚ ትሕተቱ ኣሎኹም። ውልቀ መላኺ ኢሳያስ ሙሉእ ብሙሉእ ኣብ ጉልበት መንእሰያት (ተምሃሮ) ተደጊፉ 'ዩ ዝኸይድ ዘሎ። ስለዚ እቲ ብተምሃሮን መምሃራንን ንኢሳያስ ዝውሃብ ደገፍ ደው እንተዝበልስ እዚ ወልቀ መላኺ ኣብ ስልጣን ምሃለው 'ዶ? ክህሉ ኣይክእልን 'ዩ።

4. ሃይማኖታዊ ትካላት

ህዝቢ ኤርትራ ክርስትያኑ ኣሰላሙ ንኣምላኹ ዝፈርህ 'ዩ። ክንዲ ዝኾነ ንሃይማኖቱን መራሕቲ ሃይማኖቱን ዘለዎ ኣኽብሮት ኣዘዩ ዕዙዝ 'ዩ። መራሕቲ ሃይማኖታት ብእትህብዎ ሰብከታት ንምእመናን ኣዚኹም ስለ እትጸልው ፣ ንስለ ፍትሕን ሓርነትን ክትብሉ፣ ኣንጻር 'ዚ ውልቀ መላኺ ድምጽኹም ከተሰምዑ ትሕተቱ። መራሕቲ ካቶሊካዊት ቤተክርስቲያን፣ ስለቲ ቀጻሊ ብቻልዕ እተሰምዕዎ ዘለኹም ተቐውሞ ኣንጻር 'ዚ ዲክታቶር ምስጋና ካብ ህዝብኹም ፣ ዓሰቢ ድማ ካብ ኣግዚኣብሄር ክትረኽቡ ኢኹም። መራሕቲ ኤርትራካዊት ተዋህዶ ቤተክርስቲያን፣ ነዚ ጳጳስን ፣ በዙሓት ኣቕሸሸትን መነኩሳትን ዝኣሰር ውልቀ መላኺ ከመይ ኢልኩም ትጽመምዎ? ተራእዩ ብዘይፈልጥ ኣገባብ ሞባእ ቤተክርስቲያን መንጠሉ ንርእሱ ወሲድዎ ከሎስ ሰቕ ትብሉ? ካብ መጀመርያ 90ታት ኣብ ልዕሊ ኣመንቲ ምስልምና ዝወረደ ግፍዕን ማእሰርትን ኩሉ ዝፈልጦ 'ዩ። ስለዚ መራሕቲ ሃይማኖት ምስልምና ፣ ነዚ ዲክታቶር ከይፈራህኩም ፣ ኣሰር ሓጂ ሙሳ ክትሰዕቡ ይግብኣኩም 'ዩ። መራሕቲ ፕሮቴስታንት ኣብያተ ክርስትያናት፣ እዚ ኹሉ ኣደራዕ ኣንዳወረደኩም ድምጽኹም ተሰሚዑ ኣይፈልጥን 'ዩ። ሕጂ ግና ከምቲ ኣግዚኣብሄር ዝፈታዎ ፣ ምእንቲ ፍትሒ ደው ኢልኩም ንሃገርኩምን ህዝብኹምን ካብ ጥፍኣት ከተድሕኑ ጸውዒት ይቐርበልኩም ኣሎ። ኣቲም መራሕቲ ሃይማኖት ንሰኻትኩም ሹም ንህቢ ናይዚ ህዝቢ ኢኹም። የዲንቲ 'ዚ ህዝቢ ድማ ናባኻትኩም 'የን ዘማዕድዎ ዘለዎ። ስለዚ ልክዕ ከም ቀሺ ማርቲን ሉተር ኪንግ ፣ ነቲ ኣብ ትሕቴኹም ዘሎ ምእመን ፣ ኣንጻር 'ዚ ዲክታቶር ናብ ጎደናታት መሪሕኩም ውጹ። ኢሳያስ ክሳብ ሕጂ ኣብ ስልጣን ደው ኢሉ ዘሎ ብሳላ ሓገዝ ናይዘን ሃይማኖታውያን ትካላት 'ዩ። ሃይማኖታውያን ትካላት ብሓባር ኮይነን ነቲ ኣንጻር ኢሳያስ ዝገበር ህዝባዊ ምንቅስቃስ ደገፊን ኣንተዝህቡ ፣ ውልቀ መላኺ ኢሳያስ ንኣንቲ ለይቲ 'ውን ኣይምሓደረን።

5. መራኸቢታት ሓፋሽ

ኣብዚ ዓንዲ 'ዚ ኢሳያስ ዳርጋ ፈሸሉ 'ዩ ክብሃል ይክእል። ብዘይካ እተን ንሱ ዝውንነን ፣ ካልኣት መራኸቢ ብዙሃን ኣንጻሩ ጸላዕላዕ ዘብል መጥቃዕቲ ኣብ ምፍናው ይርከቡ። እዘን መራኸቢ ብዙሃን ነተን ናይ ኢሳያስ መራኸቢ ብዙሃን ኣልሚሰንኣን የን። ኣራቲሺ ትኹን ድምጺ ሓፋሽ ካብ ጥቕሚ ወጻኢ ኮይነን 'የን። ኣብዚ መዳይ 'ዚ እቲ ንኢሳያስ ዝድግፍ ዓንዲ ፈሪሱ 'ዩ። ግናኹ ኣባላት ናይ ሚኒስትሪ ዜና ፣ ነቲ ናይ ህዝቢ ዘይጎነጻዊ ምንቅስቃስ ብዘተፈላለዩ ኣገባባት ክትድግፉ ትኽእሉ ኢኹም። ህዝቢ ንኣድማ ምስ ወጸ ፣ ንሰኻትኩም 'ውን ኣካል ናይቲ ፍታሕ ክትትኑን ነቲ ምኒስትሪ ምሉእ ብሙሉእ ከተልምሰዎ ጸውዒት ይቐርበልኩም ኣሎ።

6. ሃግደኤ

እዚ ዓንዲ 'ዚ ፍርቂ ክፋል ናይ ህዝቢ ኤርትራ ይውክል። ኣብ እዋን ብረታዊ ቃልሲ መወዳደርቲ ዘይብሉ ጅግንነት ሰራሕክን ኢኹን። ግናኹ ከም ኩሉ ህዝቢ ኤርትራ፡ ኣብቲ ናይ ኢሳያስ ናይ ምትላል መጻወድያ ኣቲኹን ። ንህዝብኹንን ሃገርኹንን ክትህብኦ ዝግባእክን ኣገልግሎት ንሓይ ሸፊጢ ሃገር ውልቀ መላኺ ክትምጥውኦ ጸኒሕክን። ዘሕዘን 'ዩ፡ ነቲ ብግርህና ዝሃብክን ደገፍ ተጠቂሙ ንሃገርና ንሓዋሩ ይሸጣ 'ሎ። ኣትን ህይወትክን ከይኣክል “ ሃገሪይ ስልጣተይ” ኢልክን ኩሉ ኣዋርቕ ስልጣን ቀንጢጥክን ዝሃብክን ጀጋኑ። ባላ ሎሚ 'ውን ከም ትማል ሃገርክን 'ኣድሕናኒ' ኢላ ትምሕጸክን ኣላ። እቲ ንኢሳያስ ትህብኦ ዘሎኹን ደገፍ ደው እንተ ድኣ ኣቢልክንኦ፡ ሃገርና ኤርትራ ካብ ድርኩኺት ጥፍኣት ክትድሕን 'ያ። ኣብቲ ኣንጻር ዲክታቶር ዝግበር ዘይጎነጸዊ ህዝባዊ ቃልሲ ብሙሉእ ሓይልኹን እንተትሳተፋሲ እዚ ዲክታቶር ዝሃ ሃገር ናብ ባዕዳውያን ክሸጣ ዕድል ምረኽብ 'ዶ? ያእ ኣይፋሉን!

7. ማሕበራተም ኤርትራውያን ኣብ ወጻኢ

እዞም ኣብ ትሕቲ እዚ ዓንዲ ዘለዉ ኤርትራውያን ፡ ነቲ ስርዓት ድርብ ደገፍ 'ዮም ዘበርክቱ። ፊናንሲያውን ዲፕሎማሲያውን። ብገንዘባዊ ደገፍቶም ንኹሉ 'ቲ እከይ ተግባራት 'ቲ ስርዓት ክምውልዎ ከለዉ፡ እዚ ከይኣክል ነቲ ድሮ ኣብ ቅድሚ ማሕበረ ሰብ ዓለም ተደዊኑ ዘሎ ምስሉ ክኾሓሕሉ ፡ “ንሱ ንሕና ፡ ንሕና ድማ ንሱ” እንዳብሉ ሰፍ ዘይብል ዲፕሎማሲያዊ ኣበርክቶ ይገብሩሉ ኣለዉ። እዞም ኣባላት እዚኣቶም ነቲ ስርዓት ህይወት ኣብ ምዝራእ ዓቢ ተራ ይጸወቱ ኣለዉ። እዚኣቶም 'ውን ብተንኮላት ናይ ኢሳያስ ዝተታለሉ 'ዮም። እቲ ዘሕገሰ ፡ በዚ ኢሳያስ ንህዝቢ ከየማኸረ ምስ ኢትዮጵያ ዝገብር ዘሎ ንሃገር ኣብ ሓደጋ ዘውድቕ ስምምዓት ስለዝቻሓሩ፡ መብዝሕትኦም ተጣዒሶም ናብ ደምብ ተቻውሞ ይምለሱ ምህላም 'ዩ። ውልቀ መላኺ ኢሳያስ ደገፍ ናይ'ዚ ዓንዲ ምስ ዝሰኣን፡ ከምጻኣሉ ዝኸኸል ሳቤን ንምግማቱ ኣየጸግምን 'ዩ። ተራ ናይዚ ዓንዲ 'ዚ ኣብቲ ዝግበር ህዝባዊ ዘይጎነጸዊ ቃልሲ 'ውን ኣዝዩ ጠቓሚ 'ዩ። ምስ ህዝባም ወጊናም ኣንጻር 'ዚ ኣጽናቲ ውልቀ መላኪ ዲፕሎማሲያዊ ንጥፊታት ምስ ዘዞይዱ፡ ካብ ማሕበረ ሰብ ዓለም ኣብ ልዕሊ 'ዚ ዲክታቶር ጸቕጢ ክውሕዝ ስለዝኾነ፡ ንውድቀት 'ዚ ውልቀ መላኺ ዘቀላጥፍ 'ዩ።

መደምደምታ

ኢትዮጵያውያን ንኤርትራ ንምገባጥ ዘይፍንቅልዎ ኣምኒ ከምዘየሎ ሎሚ ንኹሉ ህዝቢ ኤርትራ ብሩህ ኮይኑ 'ሎ። እቲ ዘሕዘን፡ ኢትዮጵያውያን፡ ብዘይተጸበናዮ ግንባር፡ ልኽዕ ከም ፈረስ ትርይይ (Trojan Horse) ስሉኽ ኢሎም ብምእታው ንህዝቢ ኤርትራ ኣብ ምጽናት ኣበርቲዖም ይሰርሑ ምህላም 'ዩ። ናይ ኢትዮጵያውያን መትከል ኩሉ ጊዜ ሓደን ዘይቕየርን 'ዩ። እቲ መትከል(principle) “ኤርትራ መሬታ እምበር ህዝባ ኣየድልየናን 'ዩ” ዝብል 'ዩ። ስርዓታት ሃይለስላሴን መንግስቲን ዝዚ መትከል ብ ኣፍሻምብቕ ብረት ክትግብርዎ ፈቲናም ፡ ሳላ ጅግንነት ህዝቢ ኤርትራ በርዒኑ 'ዩ። ሕጂ ግና ቡቶም ኣብ ውሽጥና ኣለሊኹም የኢትዮጵያውያን ዝጸንሑ ኢትዮጵያውያን መራሕትና፡ እቲ “ኤርትራ መሬታ እምበር ህዝባ ኣየድልየናን 'ዩ” ዝብል መደባም ዳርጋ ናብ ምዝዞም ገጹ ዝኸይድ ዘሎ ይመስል። ገጠራትን ክተማታትን ባዲመን 'የን። መንእሲያት ብደረጃ ዘጽኣት(exodus) ሃገር ገዲፎም ወጽዮም 'ዮም። ኤርትራ ህዝቢ ዘይብላ መሬት ጥራይ ኮይና ትተርፍ ኣላ። ኣብ ውሽጥና ዘርከቡ ጉጅለ ኢትዮጵያውያን(ኢሳያስ ፡ የማነ ማንኪ ፡ የማነ ቻርሊ ፡ ሓጎስ ክሻ. . ወዘተ) ነቲ ኣቦታቶም ክፍጽምዎ ዘይካኣሉ መድብ ፡ ብኣዝዩ ረቂቕ ብልሓት ዳርጋ ክተግብርዎ ቀሪም ኣለዉ። ኢትዮጵያውያን ወትሃደራት ሓይሊ ባሕሪ ኮይናም ይኣትዉ 'ለዉ። ዕዳጋታት ብኢትዮጵያውያን ሸቃጦ ይባሓት ኣሉ። ኢትዮጵያውያን ሓካይም፡ መማህራን ብብዝሒ ይኣትዉ 'ለዉ። ደቂ ኤረይ ማማ ትኸደና ኣላ!

እዞም ኢትዮጵያውያን መራሕትና ንህዝቢ ኤርትራ ንምጽናት ዝጥቑሙሉ ዘለዉ ሚላ 'ገረብ ብሓኻላ' ዝብል 'ዩ። ንኹሉ እቲ እኩይ ተግባራቶም ንዓና እንዳላኣኹ 'ዮም ዘተግብርዎ ዘለዉ። ንሕና ኤርትራውያን ኢና ሰፍሲፍና ሰማይ ሰቂልናዮም ዘሎና። ዝዚ 'ገረብ ብሓኻላ' ዝብል ተንኮል ኢትዮጵያውያን ፈውሲ ኣለዎ፡ ንሱ ድማ “ኣታ ኤርትራዊ፡ እቲ ተመን ኣብ እግርኻ እቲ በትሪ ደማ ኣብ ኢድኻ” ዝብል 'ዩ። እቲ ሓይሊ ናትና እዩ።

ኣብ መጠረሻታ ፡ ነቲ ባዕልና ብ መገዲ እተን 7 ኣዕኑድ ኣቢልና ዝዚ ዲክታቶር እንገሆ ዘሎና ሓገዝ ደው ኣቢልና፡ ኩላትና ኢድ ንኢድ ተተሓሕዘና “ኣይፋል ንምልኪ” ብምባል ናብ ጎደናታት ወጺና ዕድመ ኢሳያስ ነሕጽር።